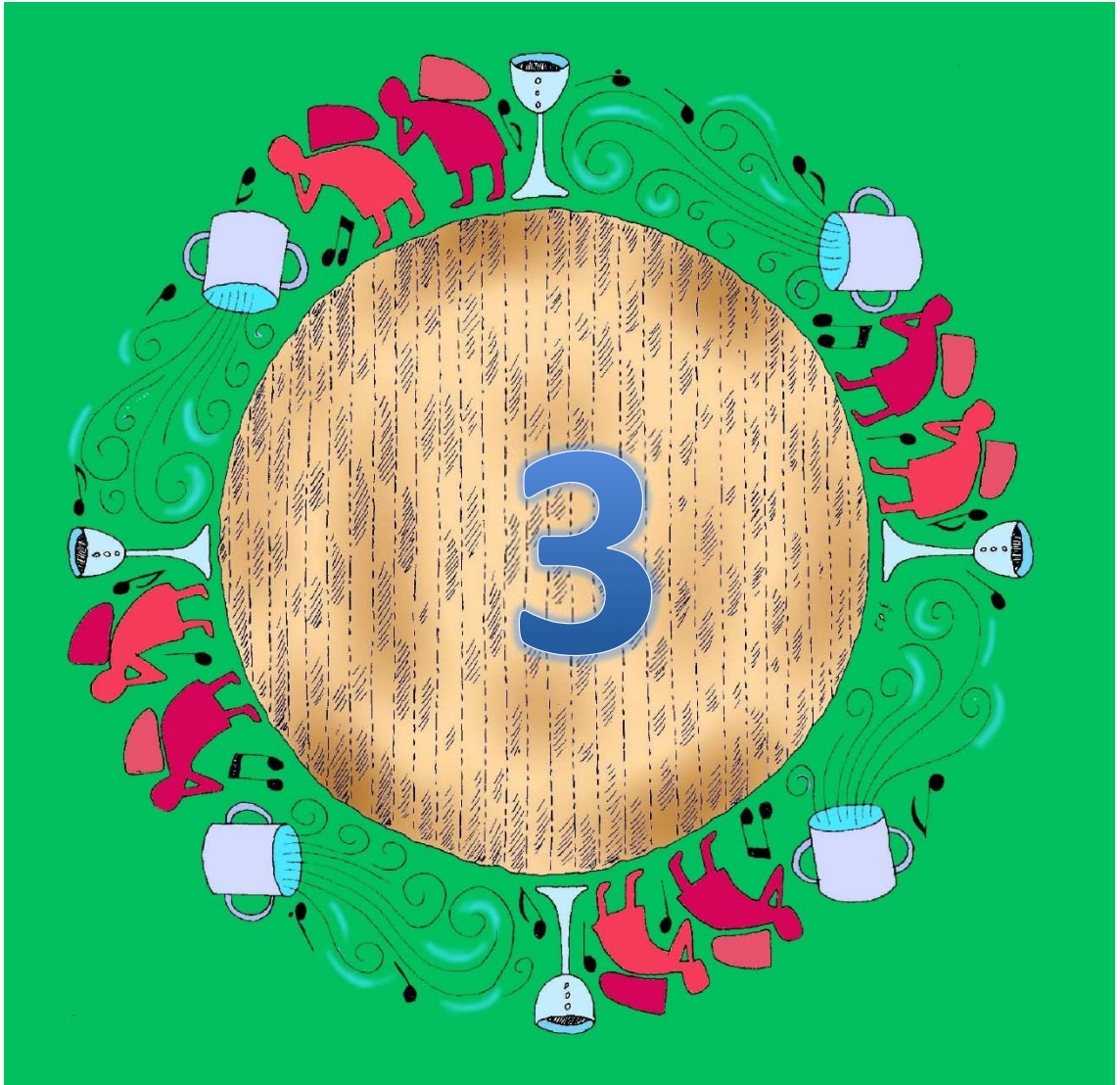

עֲבָדִים הָיִינוּ - AVADIEM HAJIENOE

GAN
ALEF
BET
GIMMEL
DALET
HEE
WAW

VAN SLAVERNIJ NAAR VRIJHEID

Ma Nisjtanna en nog meer (groep 7 en 8)

In ieder boekje leer je over een ander gedeelte uit de hagada van Pesach.

Deel 3 Avadiem Hajienoe – van slavernij naar vrijheid

Tekst: Henny van het Hoofd

Illustraties: Marchien Mayer

Dit werkboekje is onderdeel van het landelijke JELED leerplan voor joodse les aan kinderen van 4 tot en met 12 jaar.

Meer informatie: www.jeled.net of mail henny@nik.nl

Als je alle opdrachten hebt gemaakt

- » kun je *Avadiem Hajienoe* vinden in een hagada.
- » kun je de tekst lezen en/of zingen
- » ken je de belangrijkste woorden
- » weet je waar de inhoud over gaat
- » kun je bij de seder iets vertellen over *Avadiem Hajienoe*

Wat ga je in dit werkboekje doen?

- opzoeken** in je hagada
- lezen**
- zingen**
- achtergrond **info**
- extra** opdrachten
- de belangrijkste woorden **vertalen**

opzoeken in een hagada

Een **הגדה** *hagada* begint meestal met een voorwoord of een inleiding. Blader door totdat je bij **קדוש** *kidoesj* maken komt – daar begint de **סדר** *seder*.

Meteen na de **קדוש** wast degene die de **סדר** geeft de handen en eten we **כרפס** *karpas*, een radijsje of wat peterselie in zout water. Daarbij hoort een **ברכה** *beracha*, namelijk **בִּרְא פְּרִי הָאֲדָמָה** *boree peri ha'adama*.

Na deze **ברכה** volgen *Ha Lachma Anja* en de vier vragen van *Ma Nisjtanna*. **עֲבָדִים הָיִינוּ** *Avadiem Hajienoe* komt meteen na *Ma Nisjtanna*.

Waar staat *Avadiem Hajienoe* in jouw hagada? Op bladzijde _____

Lezen en meezingen

1	עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם
2	וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם
3	בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָהּ.
4	וְאֵלֹהֵינוּ לֹא הוֹצִיאָהּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
5	אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם
6	הָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ
7	מִשְׁעַבְדִּים הָיִינוּ לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם
8	וְאֶפִּילוּ כְּלָנוּ חֲכָמִים, כְּלָנוּ נְבוֹנִים
9	כְּלָנוּ זְקֵנִים, כְּלָנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה
10	מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
11	וְכָל הַמְרֻבָּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, הָרִי זֶה מְשֻׁבָּח

» Kijk naar de Hebreeuwse tekst en nummer de blauwe vakjes in de goede volgorde.

koelanoe zekeeniem, koelanoe jodiem et hatora

9

haree anoe oevaneenoe oevenee vaneenoe

mitswa aleenoe lesapeer bietsiejat Mitsrajiem

wajotsie'eenoe Adonaj Eloheenoe misjam

Wa'afieloe koelanoe chachamiem, koelanoe nevoniem

wechol hamarbe lesapeer bietsiat mitsrajiem, haree ze mesjoebach

et avoteenoe miemitsrajiem

Avadiem hajienoe lefaro bemitsrajiem

bejad chazaka oevizroa netoeja

mesjoebadiem hajienoe lefaro bemitsrajiem

Weielo lo hotsie Hakadosj Baroech Hoe

Ken je deze melodie? <https://www.youtube.com/watch?v=tNn2xsTt5uY>

Info

Avadiem Hajienoe betekent: we waren slaven.

Dit stukje uit de hagada vertelt dat onze voorouders als slaven werkten voor farao, de koning van Egypte. Totdat Hakadosj Baroech Hoe ons uit dat land bevrijdde **בְּיַד חֲזָקָה וּבְזְרוּעַ נְטוּיָה** *bejad chazaka oevizroa netoeja*: met sterke hand en met uitgestrekte arm'.

Een heel kort antwoord op de vraag waarom we sederen is dus: omdat we vroeger slaven waren in Egypte en God ons daaruit heeft bevrijd.

Avadiem Hajienoe eindigt met de opmerking dat zelfs als we allemaal heel wijs en geleerd zouden zijn en heel veel kennis van Tora zouden hebben, we nog steeds de verplichting hebben om elkaar te vertellen over de *jetsiat mitsrajiem*, de uittocht uit Egypte. *Avadiem Hajienoe* eindigt met een aansporing: iedereen die vanavond iets vertelt of een vraag stelt, verdient een groot compliment. Want dat is precies de bedoeling van de seder!

» Lees deze vertaling van *Avadiem Hajienoe*

- 1 Slaven waren we voor farao in Egypte,
- 2 maar de Eeuwige, onze God, voerde ons uit van daar
- 3 met sterke hand en met uitgestrekte arm.
- 4 En als Hakadosj Baroech Hoe niet had geleid
- 5 onze voorouders uit Egypte,
- 6 kijk, dan waren wij, onze kinderen en onze kleinkinderen
- 7 nog steeds slaven geweest voor de farao in Egypte.
- 8 En zelfs als we allemaal heel wijs, geleerd, slim en verstandig waren,
- 9 Oud en ervaren, met heel veel kennis van de Tora,
- 10 Ook dan is het een mitswa om te vertellen over de uittocht uit Egypte
- 11 En ieder die veel vertelt over de uittocht uit Egypte, verdient een compliment!

» **Vraag 1**

Avadiem Hajienoe je in drieën stukken verdelen. Vat elk deel samen in één zin:

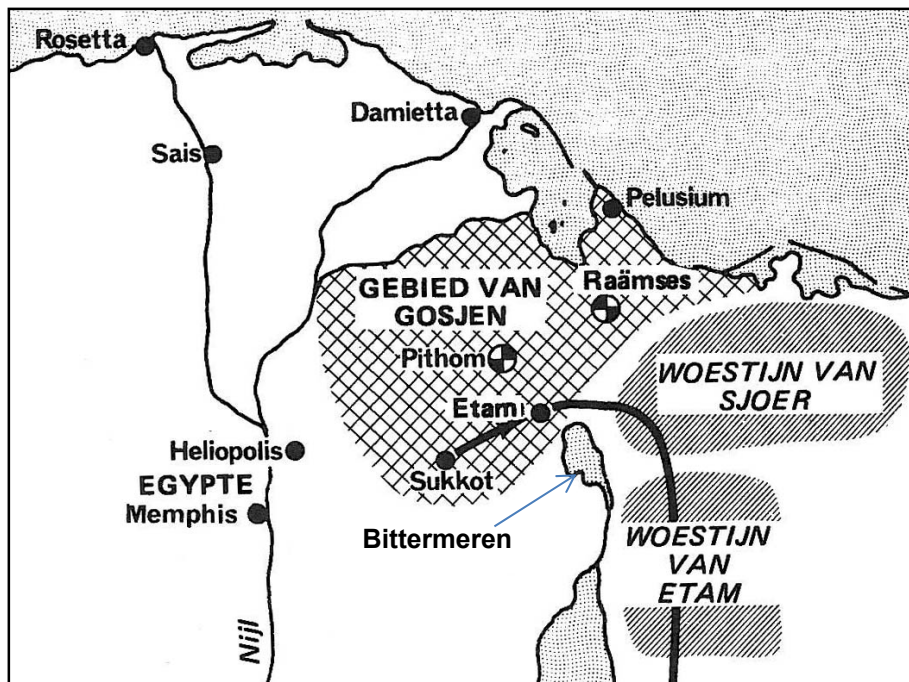
Deel 1 (zin 1 tm 3) _____

Deel 2 (zin 4 tm 7) _____

Deel 3 (zin 8 tm 11) _____

Hoe was het joodse volk in Egypte terecht gekomen? Vanwege een hongersnood in het land Kena'an was Jakov samen met zijn familie naar Egypte gegaan. Daar was voldoende eten en bovendien had zijn zoon Joseef een belangrijke functie aan het hof van de farao. In Egypte werden veel kinderen geboren. De familie van Jakov groeide uit tot het joodse volk, de *benee Jisraeel*, kinderen van Jisraeel. Jisraeel een andere naam voor Jakov.

De *benee Jisraeel* woonden Gosjen, in het noordoosten van Egypte, tussen de Nijldelta en de Bittermeren. Gosjen is een heel vruchtbaar gebied. De rivier de Nijl overstroomt ongeveer een keer per jaar. Het overtollige water stroomt naar het laag gelegen Gosjen.

» **Vraag 2**

In Gosjen groeide veel gras. Waarom was dat belangrijk voor de benee Jisraeel?

Tip: Bereesjiet 47:3 en 4

» **Vraag 3**

Wat is het verband tussen Pesach en de steden het kaartje Pithom en Raamses?

Tip: Sjemot 1:11

» **Vraag 4**

Noem drie van de plagen waar de בני ישראל in Gosjen geen last van hadden.

Plaa 1 _____ Tip: Sjemot 8:17 en 18

Plaa 2 _____ Tip: Sjemot 9:25 en 26

Plaa 3 _____ Tip: Sjemot 10:22 en 23

Extra

OPDRACHT 1

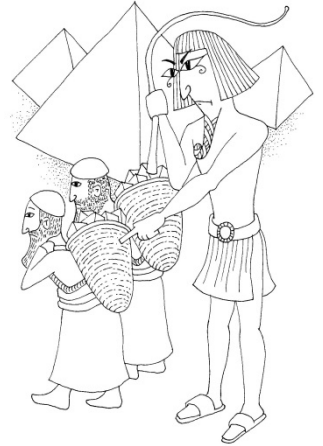
עֲבָדִים הָיִינוּ geeft een antwoord op de vragen van מַה נִּשְׁתַּנָּה: Waarom is het vanavond zo anders dan op andere avonden?

De Talmoed legt uit op welke manier je dit doet:

Begin met iets vernederends en eindig met iets goeds (Pesachiem 116a)

» Lees het begin van עֲבָדִים הָיִינוּ:

Slaven waren we voor de farao van Egypte.
Maar de Eeuwige, onze God, voerde ons uit van daar,
Met sterke hand en met uitgestrekte arm.

Wat is het vernederende, het negatieve?

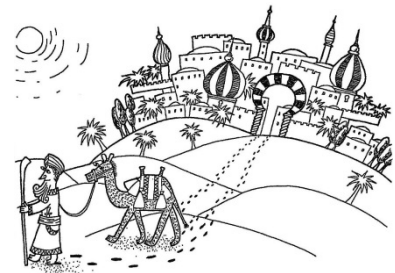
En wat is het goede, het positieve dat hierop volgde?

OPDRACHT 2

In de הַגְּדָה staat nog een ander antwoord op de vraag waarom het vanavond zo anders is dan op andere avonden. Dit tweede antwoord is langer dan עֲבָדִים הָיִינוּ

» Lees het begin van het tweede antwoord:

Jullie voorouders woonden aan de overzijde van de rivier de Eufraat. Terach, de vader van Avraham, diende afgoden.
Maar ik voerde jullie voorouder Avraham daar vandaan en gaf hem het land Kena'an en veel nakomelingen.

Wat is volgens dit antwoord het vernederende, het negatieve?

OPDRACHT 3

Het tweede antwoord gaat verder met een overzicht van de joodse geschiedenis: hoe onze voorouders in Egypte terecht kwamen en over de bijzondere manier waarop Hakadosj Baroech Hoe ons uit dat land bevrijdde.

» Lees het einde van het tweede antwoord:

God heeft ons uit Egypte geleid, de zee voor ons gespleten en ons veertig jaar lang van voedsel voorzien in de woestijn... Hij heeft ons de sjabbat geschonken en ons bij de berg Sinai gebracht en ons de Tora gegeven.

Wat is volgens dit antwoord het goede, het positieve?

OPDRACHT 4

» De hagada geeft twee verschillende antwoorden op de vragen uit **מה נשתנה**:

Antwoord 1

Vroeger waren we slaven in Egypte, maar God heeft ons bevrijd, zodat we weer terug konden gaan naar het land dat Hij aan Avraham en zijn nakomelingen beloofd heeft. Het negatieve is de slavernij: het harde werken en de vernedering. Het positieve is de verlossing uit Egypte, de geboorte van het joodse volk.

Antwoord 2

Vroeger waren onze voorouders afgodendienaren. Totdat Avraham kwam, die zijn nakomelingen leerde dat er maar één God is. Het doel van de uittocht uit Egypte is niet alleen de bevrijding van het joodse volk, maar vooral het geven van de Tora: de geboorte van het Jodendom als godsdienst.

Wat is het belangrijkste verschil tussen de twee antwoorden?

Waarom zou de hagada allebei de antwoorden geven?

Vertalen

ננ aan het einde van een woord betekent *ons, onze* of *wij*.

» Maak de vertaling van deze woorden uit עבדים הנינו af.

onze	voorouders	אבותינו
en _____	kinderen	ובנינו
_____	allemaal	כולנו
_____	God	אלהינו
_____	waren	היינו
Hij bevrijdde _____		ויוציאנו
en _____	kleinkinderen	ובני בנינו
voor _____		עלינו

» Kies de goede Nederlandse vertaling uit het vak onderaan.
Let op de letters die al zijn ingevuld.

in	<input type="text"/>	<input type="text"/>	y	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>			במצרים
en	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	f	<input type="text"/>				ואפילו
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>			עבדים
	<input type="text"/>	i	<input type="text"/>						הרי
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>					יד
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	חכמים
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>				יודעים
	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>						זרוע
om te	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	לספר
Hij	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	הוציא

zie * slaven * weten * geleerden * vertellen * Egypte * hand * bevrijdde * arm * zelfs

» Omcirkel de Nederlandse woorden die (ongeveer) hetzelfde betekenen als de oranje Hebreeuwse woorden. Kijk naar het voorbeeld.

Slaven waren wij voor farao in Egypte	עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם 1
Maar de Eeuwige, onze God, voerde ons uit van daar	וַיּוֹצֵאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם 2
Met sterke hand en met uitgestrekte arm	בְּיָד חֲזָקָה וּבְזְרוּעַ נְטוּיָה 3
Als Hakadosj Baroech Hoe niet had bevrijd	וְאֵלֹהֵי לֹא הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 4
Onze voorouders uit Egypte	אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם 5
Kijk, dan waren wij, onze kinderen en kleinkinderen	הֲרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ 6
nog steeds slaven geweest voor de farao in Egypte	מִשְׁעַבְדִּים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם 7
En zelfs al waren wij allen wijzen, allemaal verstandig	וְאֶפְּלוּ כָּלֵנוּ חֲכָמִים, כָּלֵנוּ נְבוֹנִים 8
Wij allemaal oud,	כָּלֵנוּ זְקֵנִים 9
Wij allen met veel kennis van de Tora	כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה 10
Dan nog is het een mitswa voor ons om te vertellen	מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר 11
over de uittocht uit Egypte	בִּיציאת מִצְרַיִם 12
En ieder die veel vertelt over de uittocht uit Egypte	וְכָל הַמְרַבֵּה לְסַפֵּר בִּיציאת מִצְרַיִם 13
Kijk, die verdient een groot compliment	הֲרִי זֶה מְשֻׁבַּח 14

» Meer leren over de hagada?

Ga verder met werkboekje 4: [De seder van rabbi Eliëzer](#)

